

Izbaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
iz v Mariboru z pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
„ pol leta . 1 fl. 80 k.
„ „ „ — fl. 50 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
„ pol leta . 1 fl. 30 k.
„ „ „ — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

GOSPODAR.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 24.

V Mariboru 26. septembra 1867.

Tečaj I.

Velika beseda

na slavnem spominu A. Krempeljnu,
obhajana dne 15. kimoveca t. l.

Prst božji se je teknol slovanskega naroda, posebno tudi slovenskega, vnela se je v njem domorodna iskra, ki sega v narod, kakor iz hitro se vrtečega molnjila, trese in giblje z njim, užigaje ga, ter žareči plamen nete na narodno zavednost in marljivo delavnost. Ta iskra se ne da ugasiti, ker prižgal jo je vsemogočnik. Blagoslovni žar božanske iskre toliko močno deluje na dušni razvoj, da smo v nekoliko letih zlasti mi Slovenci, ponosno javljam, v nepovoljnih okoliščinah, storili velikanski napredek v narodu in osebnino v razumnosti, k čemur so inda stoletja potrebna. Razumniki in knjižniki skrbno delajo in budijo; narod sliši, drami se ter rabi nauke. Dokaz temu je družba sv. Mohora, Matica, obilno narodnih čitalnic, velikih besed, razširjanje slovenskih knjig. Kdo se more, razve Čehov, s tem dičiti v enaki meri, kakor mi in naši zatirani Slovenci? Tako in še pridnejše delovanje zamore nas rešiti prepada, poglobitve, potujčenja, katero nam je že dolgo namenjeno, najbolje od 1780. leta, toda račun se ne bode skladal.

„Besede“ na slovenskem širskem imajo početek s čitalnicami, to je s tekočim desetletjem. Delijo se v male, ali čitalnišče, katere se vrše v čitalniških sobanah za čitalničarje; velike, ki se napravljajo v prostornih dvoranah, kamor se vabi odličnejše občinstvo iz raznih slovenskih okolice, ter polaga navadama vstopnina, in besede pod milim nebom, katere so naj bolj namenjene tudi priprostemu narodu v poduk in veselje, p. 1863. leta tisočletnica na spomin slovanskih apostolov Cirila in Metoda; na isti spomin istega leta na Gomili pri Ljutomeru, ter letos dne 15. kimoveca pri Mali nedelji na Stranjsakovem zemljišču v Bučkoveh. Poslednja bira velikih besed je najvažnejša za ljudstvo, in če druga ne bi bilo, nego shajališča in pameten razgovor, vrednost je neopisljiva, ker Slovenci se pobliže spoznavajo, tolažijo, podčunjo, in to je čar, ker narod trpeče po umni in zdravni dušni hrani, vsako modro besedico željno pogoltne. Take besede bi treba bilo ponavljati vsako leto v raznih krajavih slovenske domovine, kjer se kaže potreba, da se narod v naj nižih plasteh počinja zavedati, da se nasrče zdravega, čistega, krepkega duha slovenskega. Letos smo poskusili na neokuženih tleh slovenskih, katerih ni lizala hudoba sovražniška, kjer je seme davno zasejano rodilo obilno sadu.

Blaga pomisel, da se pokojni Krempelj slavno počasti z veliko besedo, bila je sprožena v veliki skupščini narodne čitalnice v Ptuj dne 18. velikega travna, podkrepljena njegovimi spisovi in knjigami ter njegovim ustnim podukom; predlog je bil soglasno sprejet. Zna se, da je Kr. župnikoval pri Mali nedelji, njegova pozemeljska lupina ondi počiva, in častno ime naj krepše živi v isti okolici; če se le imenuje, stresa in navdušuje: zato se je, bi rekel, njegovo poslednje domovanje obralo besedi za torišče. Toda misel rodi misel, znamenite Krempeljne zasluge za pošteno omiko slovenskega naroda nimajo dostojnega spomenika, le trije kmetje so mu postavili na grob svojim močem primerno znamenje dolžne zahvalnosti, in če ni živa duša skrbela za vidni spomin vrliga dušnega očeta. Ta otožna prikazen dala je povod nabiranju dobrovoljnih prineskov posebno pri njegovih prijateljih, poznancah in spoštovalcih za vredni spomenik, s

katerega bodo prebirali vnuki in prevnuki po stotinah let, da smo vedeli čislati iskrenega narodnjaka in domačega zgodovinarja, katerega nam je na slavo porodila slovenska mati. Vspen je bil dovoljen, in dostojna darilec še se polagajo na narodni darilnik; bodoče leto bode krasno in umetno izdelana podoba počela oznanjati njegovo slavo. Še več, da se lepše ovenča slovesnost, razpisano je bilo darilo 50 goldinarjev za naj boljšo gledališno igro, ktera bi se o tej priliki igrala. Med drugimi spisana je bila prekrasna in ravno tej svetkovini primerjena igra „Samo“ prvi slovenski kralj, čije čin se godi v rečni okolici; bila je nadarjena, natiskana, naučena, mnogo noveč se je porabilo za skladno narodno obleko. Prošnja je bila položena pri veleslavnem c. k. namestništvu, da rači blagovoljno dovoljenje podeliti za igranje, pa odpiskom od 6. kimoveca se nam je dovoljenje odreklo ter nepovoljna mesta poznateljale. Poskusili smo pri visokem c. k. ministerstvu potrkati, vendar tudi brez zelenega vspeha. Veleslavno namestništvo še je naznanilo vzroke, podčrtavši, česar neče; visoko ministerstvo pa je naravno odreklo igranje ne navedši nikakšnih razlogov. Je li to ustavno ministerstvo? kako neki bi Angleži itd. podobne odpiske gledali? Ubogi Slovenec! tebi ni privoščeno gledati zgodovinske igre, ktera je zložena po spisih na svetlo danih v absolutistični dobi, kakor so p. Valvazorjevi, Krempeljnovi itd.; ne sme se tvoje oko radovati nad junaškimi in slavnimi deli tvojih davnih prededov, ter jih narodne obleke videti; ali bi menda pisatelj naj kvaril resnične zgodbe? Kje na znanem svetu je ustavna vlada, ki toliko čiplo prirezava in kroji prirojene pravice narodom, kateri vse darujejo za državo? Marsikteri absolutizem je le tenja proti toliko tožnim prikaznim. Kaj vse pa je pripušeno Madjarom — menda v imenu tolikokrat obečane, pa nikoli dane ravnopravnosti? Trnje ne rodi grozdja.

Takim svečanostim je treba dovoljenja od slavnega c. k. okrajnega urada; oglašili smo se za nje 27 dni pred določnim rokom za slovesnost, toda še le ednajst den je pošta donesla odpis s to priklado, da se točno naznači cilj in obseg omenjene svetečnosti v razsodbo, je li treba dovoljenja od deželne ali okrajne oblasti, čeravno je bilo povedano, da se kani goditi na čast Krempeljnu, bivšemu župniku, erkvenemu in zgodovinskemu pisatelju; čeravno je bil priložen načrt, po katerem bi se svečanost bila vršila. Čas je potekal, treba je dakle le osebno se razgovoriti z dotičnim uredom, kateri je velel, da ni treba nikake prošnje, ne načrta, nego naj se samo pošlje slavnemu c. k. okrajnemu uradu naznanilo, v katerem bode popisano vse na tenko, kar se kani goditi. Dobro, učinjeno je zvesto po danem povelji. Ali dragi bralce ne čudi se! poslano naznanilo, omenivše vse do naj drobnejše pike, predelano je bilo nekako, kar ne bi dalo „besedi“ dostojnega lica, in ni več bilo povrneno prosilecema, nego c. k. poverjenik je o besedi v žepu nosil neko pismo, po katerem bi se naj ravnali, in o katerem osnovateljstvo Krempeljne besede ne črtice ni doznalo, kar bi lahko bilo porodilo grozne zmotnjave, ker vse se je priredilo po zahtevanem naznanilu. Pozneje več o tem. Kjer se reče, Slovenec plati s krvavimi žulji prislužene petice, daj svoje junaške sinove na krvavo bojišče, ondi si na prvem mestu, in če pa nismo vredni, da preseči dobimo suho korico dušnega kruha!

(Dalje prihodnjič.)

Zgodovinski spominki za prosto slovensko ljudstvo.

Spisal

Davorin Trstenjak.

VII.

Kako so Madžari po Slovenskem razsajali.

Madžari so proti koncu sedmega stoletja iz Azije se vzdignoli, kjer so kraj kaspijskega morja stanovali. Potem so v pokrajinah med Dnjeprom in Donom 200 let stanovali. Pečenegi so jih tam proč spodili, in tako so si Madžari nove sedeže v Moldavi in Valahiji osvojili. Nemški kralj Arnulf je tadaj imel vojsko z moravskimi Slovenci. To priložnost so porabili in se do reke Tise pomaknoli. Tukaj stanovavši so se združili z byzantinskim cesarom Leonom in leta 888 po-bojevali bulgarskega kralja Simeona. Nemški cesar ni mogel sam moravskih Slovencev premagati, zato je Madžare na pomoč poklical, to je bilo leta 892. Odslej so napadali neprenehoma moravsko kraljestvo, in čez Karpaty vrinoli in pokrajine južno od Dunaja si pooblastili. Leta 901, so že skoro večjo stran stare istočne Panonije posedli. Bili so grd narod kakor njihovi sorodniki Hunovje, ktere Slovenci še danas poznajo pod imenom: Pesjani. Stanovali so pod šotorji ali v kolibah iz jilovice in trstja napravljenih. Obrazi njihovi so bili neprijetni, lična koža črnkasta, kratkega teršatega trupla, oči globoko vtisnenc. Kamor so prišli so vse pokončali, posebno so radi cerkve podirali in požigali, leta 899 so vdrli na Stajersko, in gor do Pohorja hudo razsajali. Škofi tadajni so pisali papežu Janezu IX: „Madžari so nam naše ovčice po dolnjem Stajeru al vjeli al pa ubili, tudi v ječe zmetali, kjer so ljudi od glada umrli, žlahne gospode in plemenite žene so v sužnost odpeljali, cerkve božje požgali, in stanovališča razdrli, tako da v naši Panoniji — v največi naši crkvenipokrajini — ni nobene cerkve več. Zato razum petujske cerkve y malem Štajeru med Šavničari, Pesničari in Haložani ni stare cerkve najti. Upali so si Madžari skoz Kranjsko, in so prišli leta 902, na Laško do Verone, in na Nemškem do Ina. Slovenski Korošci in nemški Bavarci so se sedaj sopet zjediniili, in nje potokli. Posebno Koroški mejni Grof Ratold, in bavarski Lintpold s pomočjo pasavskega škofa Riharja so jih viteško tolkli. Bitva je bila na Krapjem polju 2 uri od Celovca na veliko soboto 27. sušca 901. Slovenski Goričani pravijo da je do svetih treh kraljev bilo vse madžarsko, in da bo de madžarska dežela enkrat sopet do sv. treh kraljev segala. Tega pa Slovenci gotovo ne bodo dopustili. Leta 906 je nemški kralj Ludvik hotel Madžare nazaj v Ogersko stirati, ali pri Požunu (Presburgu) je bil premagan. Taka huda bitva je bila, da je padel mejni grof Lintpold, solnograški višji škof Dietmar I., frizenški škof Uto, sebenski, škof Zaharijas, dosti opatov *) in 20. grofov. Še le leta 915i je Madžare vojvoda Arnulf nekoliko premagal. Leta 924, 926, 932, 933, 934, so se sopet vzdignoli, in nad Nemce šli. Cesar Henrik I. je moral z njimi mir sklenoti na 9. let. Let 943 je sopet bavarski vojvoda Berthold zmagal Madžare, leta 951. pa jih je celo pregnal iz koroško-slovenskih dežel. Potem niso jih več napadali. Več kakor pol stoletja so ubogi Slovenci imeli dosti prestajati od divjih Madžarov.

Pod kraljem Stefanom (l. 1000) so postali kristjani, in so več časa potem mirno živeli. Ko so Madžari imeli svojo posebno Ogerske kraljevstvo še sonekterekrat v Stajersko, in posebno sosednjo Slovenjo planoli, ali vsakokrat potolčeni se čez Muro nazaj potegnoli. Sedaj njim sopet greben raste. Ali kakor je Arnulf Madžare na pomoč proti slovenskim Moravcem klical, vendar pozneje, ko so preveč omagali, sopet pomoč korotanskih Slovencev iskal, da so ošabneže kročali in slabeli, tako se še vtegne na svetu sopet stara historia ponoviti.

Domače stvari.

Kako se naj bolj zhrani žito. — Potnik dr. Pollak je v nekterih krajih Azije nahajal prav praktično shrambo za

*) Tako so nekda višji škofi in opati za krščansko vero sami meč prijeli in neverce tolkli.

Opazka vredništva.

žito: Žito se vsuje v posodo sodu podobno in iz močne vrbovine spleteno. Taka posoda je blizo 10 čevljev visoka in ima 9—12 čevljev v obodu. Ako se skoz sredino te posode napelja drog, na katerem se nahaja 4—6 lopat (šaufle), na drog pa nasadi ročaj, s katerim se drog lahko vrtili, se v nekaj minutah vse v posodi nahajajoče se žito lahko dobro prevetri. Na ta način jeden težak črez dan lahko prevetri 2000 vaganov žita. Ako premislimo, da se pri tem mnogo delavcev prihrani, da se lahko na malem prostoru mnogo žita shrauni in zdravo ohrani, da ga miši in drugi mrčes ne more tako lahko žreti, da gospodar lahko natanko vsak dan pregleda, koliko še ima žita in da se take posode lahko za male denarje spravijo, bi se bilo res čuditi, če si naši gospodarji take posode za žito ne bi v kratkem spravili, posebno ker verbovine pri nas dovolj raste.

Kako se lahko otrdi les in lesene stvari. Lesene stvari p. vretenice, čepi itd. so naj boljše iz prav trdega lesa, tega vendar mnogokrat celo ni, ali ni taki pri rokah; napravljajo se zato iz mehkega lesa in se potem že gotove otrdijo, tako da se 8 minut v laškem olju kuhajo in dobro pusušijo; na to postanejo bolj trde, kakor da bi bile iz naj trdejšega lesa napravljene, tako trde namreč, kakor baker (kupfer.)

Da krave pri molzenju ne breajo. — Večkrat so ravno naj boljše molzne krave, ktere breajo tako, da vse nič ne pomaga in drugega ne kaže kakor predati jih. Časnik kmetijske družbe Badenske priporoča zatoraj to le: Po mojih skušnjah so pa vzroki, da se krava ne da rada molziti, večkrat taki, da se celo lahko odvrnejo. Med te vzroke spada tudi to, da ima dekla predolge nohte in vimenu pri molzenju bolečino dela. Naj si poreže dekla kremplje, in krava ne bo več breala.

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo

(Dalje.)

Št. 51. Žalostnina mala, kleine Trauertraube, blauer Carmenet, Haematia tristis. Trs močen, rozge močne in rdeče; listje naravno zgubano, srednje narezano, na robu rdeče plešasto, široko špičasto zobčasto, volna spod večidel bolj v čopkih, veruge, stranske na dnu razširjene, v časih z zobom, na koncu zaprte spodnje celo odprte, peteljna še do žil široko odprta, potem nekaj stisnena.

Vrednost. Grozdje srednje veliko, rahlo, vejasto, recelj dolg. Iz tega se dela na Francoskem hvaljeno bordoško vino, (ktero je pisavec sam v Parizu pokusil, in se mu je jako dopadlo) prav dober šilhar iz tičevine je nekaj enak, le tako sladek in močen nikdar ni, vender trti tudi naše podnebje služi.

Št. 52. Dolgorecelj žolti, gelber Langstieler, Clem. lutea. Trs močen, rozge močne, gladke, kostanjeve, kolencea oddaljena; listje tanko, kratko narezano, ravno, žoltopegasto, spodnje mehurčasto, volna v čopkih, topo zobčasto; veruge, stranske jajčaste, peteljna polobločno razširjena, potem zaprta. Grozdje srednje, enojno ali kratko vejčasto, prav gosto, neenakih jagod. Recelj prav dolg. Francoska trta, precej rodi, ali pozno zori, in kislati grozdje malo velja.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Velika Nedelja 22. septembra 1867. D. P. (Ogenj — nesreča.) Dragi „Slovenski Gospodar“ žalostno novico ti hočem danes naznaniti, ki se je te dni v Ormožu pripetila. Več tednov je že preteklo, da ni deževalo, in da se je že skoraj vse posušilo. Prosili smo že dolgo pohlevnega deža in Bog nam ga je v pondeljek t. j. 16. t. m. obilno poslal. Čeravno nam je ta dež veliko koristil na polju in po vinogradih, je vendar tudi strašna nesreča posestniško Ormoške grajšine zadela, namreč: Bilo je okoli 12. ure zvečer, dež je lil, bliskalo in gromelo je, da smo vsi trepetali, ko se na enkrat sliši zvonjenje z Ormoškega stolpa (turna). Trešilo je! gori! se razlega po Ormoških ulicah in res bila je pristava omenjene posestnice v ognju. Škoda je velika, posebno na zrnju, ktereja je blizo 800 vaganov (drevenk) zgorelo, in znese nad 12 tisoč goldinarjev. Veliko ljudstva je prišlo iz okolice gasit, kteri so junaško delali, da bi ljuti ogenj ukrotili, in katerim smo zategadelj hvalo dolžni. V torek po-

poldan so od pogorišča brizgalnice (Spritzen) odpeljali, misleči, da je ogenj pogasjen, alj goljufali so se, kajti v sredo jutro rano je znova začelo goreti, da so le z veliko težavo celo pogasili. Tedaj bi naj ljudje posebno pazili, da se ogenj čisto pogasi, da se še večja nesreča ne zgodi. — Ravno tisti večer je tudi v Libanji pri kmetu Kocipru treščilo, ter mu prešlo in klet zapalilo. Še druga nesreča je Ormoškega g. župnika Vovka in g. župnika od sv. Miklavža g. Frica zadela. Omenjena gospoda sta bila v Ormožu skupaj in ko sta se ločila so g. Vovk gospoda Frica do voza spremljali. Med tem se konja vstrašila in tak nesrečno skočila, da so si g. Vovk celo nogo zlomili in g. Fric se jako ranili. Res žalostni glasi.

Spod Pohorja 20. sept. 1867. C. T. A. Letina se pri nas prav dobro obnaša, res je, da so nekteri dobili malo slabe in celo snetljive pšenice, drugega žita je vendar bilo povsod prav obilno posebno rži. Turšica (kuruza) je v naših krajih prav rodovita in lepa. Krompirja je zadosti, samo da že zdaj počenja gnjiti, na njivah pa so ga mnogo pojeli in pokvarili črvi. Sadja imajo nekteri kmetje toliko, kolikor ga že mnogo let niso dobili; napravljajo zato tudi obilno hruškovca in jabeljkoveca (tolkle). Kmeti pa, kateri imajo mnogo sadu, ga naj tudi marljivo sušijo, ker dobro posušen, se da več let v suhem mestu hraniti in ne dojde samo vsikdar prav za domače rabe, temoč se tudi lahko za lep denar proda.

Trgatev (branje) se nam letos tudi prav obilna kaže, grozdje je že popolnoma dozorelo in zadnji obilni in topli dež je branje za dobro četrtinko pomnožil, in zdajni lepi topli dnevi in noči pa davajo vse upanje, da ne bomo dobili samo obilno temoč tudi prav izvrstnega vina.

Predragi slovenski kmetje! Zopet Vas ta sitni mlinar v imenu vseh mlinarjev opominja, da zdaj, ko boče čas setve, le čisto zrnje na svoje njive sejete, pa v repišče nikar, ker taka setva se malo kdaj dobro obnese.

Ko bodete žito hranjevali, naj bolj je na diljah (na hišah) ali v kaštah na tleh ga na kupe nasipati. Če se pa zrnje hranuje v kakih kaštah ali lajтах, radi moli in miši noter silijo. Miši se ogibljejo proste shrambe, moli pa boro-vega lesa in s petrolejem pokropljene shrambe.

Ložničar.

Iz Maribora, Izhod čitavnice v Frauham dne 22. t. m. Želja narodnega Frauham in udov mariborske čitavnice se je preteklo nedelja izpolnila. Sošli so se namreč ta dan popoldne mariborski Slovenci s svojimi starimi znanci in izkre-nimi rodoljubi v lepem Frauhamu.

Prav prijazno so vrli domorođci frauhamski iz Maribora dojdeče goste sprijeli še blizo Rač. Združeni so šli odtod v lep Frauham, pred njimi slovenska zastava in Frauhamski godci, do gostivnice, ktera je bila lepo s slovenskimi zastavami in napisi nakinčana in pri kateri je pričakovalo goste blizo dvesto ljudi. Potem, ko so se gosti malo okrepili, se podajo vsi skupaj z zastavo in z godci naprej k tako imenovanemu „zlatemu studencu“. Tukaj pozdravi frauhamski župan v krepkem govoru goste, predsednik čitavnice pa drage Frauhamčane; občno veselje se začne razvijati Frauhamčani zapojejo lepe slovenske pesmi, godci pa zvirajo narodne speve. Po kratki veselici se vsi vrnejo spet v gostivnico in zdaj se je začelo še bolj širiti občno veselje, posebno, ko je kesnej še došlo mnogo gostov iz sl. Bistrice, zgornje in spodnje Pulskave, iz Slivnice, Hojč, Rač itd. Lepih govorov, napitkov, daklamacij in pesmi je bilo slišati dovolj in zabava je trajala do ranega jutra. Vse je bilo navdušeno in pravi narodni duh je se kazal po celem društvu. Frauhamskim vrlim rodoljubom imamo se zahvaliti, da se je spet tako lepa narodna veselica osnovala. Slava jim! — Občna želja se je spet pri ti priložnosti večkrat zadosti jasno izrekla, da se naj napravi vsako leto više takih narodnih veselic v mariborski okolici. Saj so pa nam tudi sila potrebne, da se bolj in bolj razvije pravi narodni duh.

Iz Ponikve v Jelškem okraju 24. t. m. je bila tukaj volitva srenjskih zastopnikov. Izvoljen je bil za srenjskega predstojnika Franc Zdolšek po domače Zagradišnik, prav omikan in naroden kmet. Za svetovavce so izvoljeni: Jože Grabler, trgovec, Kašpar Senica in Janez Brečko, posestnika, vsi trije prav pošteni in narodni možje. Pokazalo se je pri tej volitvi, da so se tukaj kmeti iz svojega spanja izdramili in volili može, ki bodo za blagor in srenjske potrebe bolj skrbeli, kakor je to do sedaj bilo.

J. P.

Iz slovenske Bistrice 20. sept. † Naznanjati moram žalostno novico, da je včeraj v Studenicah umrl tamošnji učitelj, g. Jože Kač. On ni bil samo skoz in skoz izurjen v svojem poklicu, izvrsten odgojitelj mladeži, bil je tudi goreč rodoljub in se vsigdar skazal zvestega sina matere Slave. Naj mu bode zemljica lahka!

Novičar.

Državni zbor.

23. t. m. je bila 27. seja državnega zbora. Prvosednik dr. Giskra. — Pričujoči so tudi vsi slovenski poslanci. Na dnevnem redu je bila volitev zapisovalcev in pretres kazenske postave. Izvoljeni zapisovalci bodo se v četrtek razglasili. Potem se je začel pogovor zastran kazenske postave, ki ima marsikaj preurediti, kar je do zdaj veljalo.

Dr. Mühlfeld kot poročevalec odbora, kateri je vladino kazensko postavo presojeval, pravi, da se bode treba veliko pri tej postavi preurejati. Po kratkem razgovoru, ki je zadeval nekatere malenkosti, bili so sprejeti trije prvi §§. ki to-le velevali: 1. Tepenje je za vse tiste, ki ne spadajo k vojaštvu, odpravljeno. (Tega bodo tatovi in potepuhi naj bolj veseli; pošteni ljudje pa ne. Vred.) 2. Namesto tepenja se bode kaznovalo z zaporom. (Kaj pa več košta in bolj zda? Vred.) 3. V občeh se tudi železje v ječah ne sme rabiti.

Pri 4. §. ki veleval, da se jetniki za naprej le tedaj smejo v železje djati, ako bi bili trmast ali bi se posilama ustavljali ali pa druge k temu šuntali, ali ko bi skušali uiti — se oglasi dr. Berger, ter hoče, da se železje celo iz ječ odpravi, češ da imamo vojakov zadosti, ki naj v ječah na straži stoje, da se nič ne zgodi. (Kaj le več košta; železje, ki hudobneže vklepa, ali pa vojaki? Vr.) V enakem smislu so govorili tudi še nekteri drugi; slednjič je pri glasovanju vendar obveljalo, da se smejo tudi v prihodnjic hudodelci, če bo treba, vklepati.

§. 5. Določuje, da bi smela vsaka sodnija v rečeh, za ktere je smrtna kazen odločena, glede na vse okoliščine namesto smrti obsoditi v zapor za vse žive dni ali začasno, toda čez 10 let. — Zoper to se ustavlja minister pravosodja pl. Hye rekoč, da vladarju, a ne sodnijam gre pravica pomiloščenja. — Dr. Mühlfeld pa opazuje, da se pravica pomiloščenja ne kaže toliko, ako se pomilosti hudodelnik, marveč ako se prizanese zavolj političkih pregreškov. Pri glasovanju dobi § večino glasov od leve in nekterih Polakov in obvelja, kakor ga je odbor osnoval. Zoper njega so s Tirolci in nekterimi drugi glasovali tudi naši. — §. 6 da obsojenec drugih državljskih pravic ne izgubi — je bil sprejet; §. 7. pa, da nasledki obsojenja naj za vse žive dni ne trpijo, je bil nazaj vržen v rešetko odborovo, da ga še enkrat nacifrajo. Prišle se tudi do zbora prošnje iz Celovškega in Dunajskega mestnega odbora, da crkvena vravnava ali konkordat le kar na vrat na nos naj se odpravi. Katoliška ljudstva po Avstriji, kakor tudi vsi pametni ljudje nočejo o tem nič slišati, da bi se kat. crkvi pravice vzele, ki jih ima, ne od cesarja, ne od državnikov, ne od mestnih odborov, tudi ne od papeža ali škofov, ampak od Boga. Kdor jih crkvi krati, se ustavlja Bogu samemu! Iz tega, da nekteri mestni odborniki sv. cerkev sovražijo in ji pravice ne privošijo, še ne sledi, da je cerkev, kakor kaka sužnja, brez pravice.

— Nasproti bedastim čenčarijam učiteljskega zbora na Dunaju, v katerem so večidel le nemški najemniki iz mest in pa nekatioličani svojo modrost svetu odkrivali; nasproti brezumnim in brezbožnim besedam, ki so jih zagriznjeni prekuehuji v preteklih dneh v švicarski Genovi govorili, je zares tolažljivo slišati, kako da pošteni ljudje in pametni domoljubi v svojih zborih se obnašajo.

— Dva premenitna katoliška zbora sta se obhajala ta mesec: v Mehlini na Belgijskem in v Inšpruku. — V Mehlini je bil med drugimi odličnimi gosti tudi glasoviti franc. biškop Dupanloup, ki je o duševnih nadlogah dnešnjih dni in o vporu zoper katoliško cerkev tako lepo, živo in prepričavno govoril, da mu je glasna pohvala od vseh strani donela. — Ravno tako je navdušil slavni franc. predigar oče Hiacint zbornike z izvrstno besedo, v ktere je povdarjal resnico: da za obvarvati rokodelce navadnih grdih pregreh druge pomoči ni, kakor le v kristijanski veri. — Vdeležilo se je tega zbora veliko svetnih, najimenitnejših ljudi obojega spola,

kar je veselo znamenje, da v liberalni Belgiji katoliška stranka proti stranki novošegnih nevernikov na krepkih nogah stoji.

V Inšpruku so se 8. t. m. sošli katoličanje iz Nemškega in Avstrijskega, ter obhajali 18. zbor katoliških družeb. Pričujoči so bili trije biskopi: domači Briksenski, iz Linea in Sentpolitanski; potem veliko poročnikov pobožnih družeb iz vseh krajev. — Pomenljive so bile besede Briksenskega biskopa: „da ravno samostalnost (nezavisnost) katol. crkve njene sovražnike naj bolj v oči bode, ki jo zavolj tega bolj sovražijo, kot vse druge protestanske verske družbe... Avstrija — sklepali so biskop — je ravno zato v tolikih homatijah, ker je zgrešila svoj katoliški poklic!“ — Pač gola resnica; da bi se le povsod spoznala in — kaj opravila!

Naj opomnimo tudi, kako tuji pametni ljudje o sedanjem ravsu in kavsu pri nas sodijo. — Dr. Lingens iz Ahena na Nemškem govoril je med drugim te-le jedernate besede: „V Vestfaliji se katoličanje ponašajo s pobožnimi družbami in njih delovanjem. Celó v našem glavnem mestu Berlinu se najde možakov krepkega katol. duhá v visokih službah in časteh, kateri, kar zadeva razumnost, se smejo z bečkim mestnim odborom (kteri vedno zoper jezuite in kat. cerkev rogovili — Vr.) če več ne vsaj meriti. Mi v Porinskih krajih se jezuitov ne bojimo, se tudi ne sramujemo njih predig poslušat hoditi in si iz njih koristi pridobiti. Ako se v kateri deželi novinarstvo predrzne, zoper katoličane tako rogoviliti, kakor v Avstriji, je to le mogoče zato, ker ti (namreč katoličani) sami ne vedo, kar jim gre. Kdor se pusti z nogami teptati in se k temu še smeji, se pač čuditi ne sme, ako se zoper njega krivično delati ne neha.“

Taki in enaki govori so navduševali pričujoče in jim kazali pot, po kateri je v sedanjih zbeganih časih hoditi. Gotovo ti zbori brez dobrega sadu ostali ne bodo. — Oba zbora sta poslala tudi svetemu Očetu, papežu Piju pisma udanosti, vernosti in srčne ljubezni.

(Boj z medvedom.) Po Radniških gorah v Erdelju napravijo vsako leto gonjo (Treibjagd). O letošnji pripoveda neki lovec, ki je bil sam v gonji, sledeči prigodek: Med drugo zverino tirali so psi starega medveda, ki se je zdaj prav skrbno strelcev izogibal, tako da ga ni bilo mogoče dobro na muho dobiti, in je le obstreljen bil, kar je priletnega momljača toliko razjarilo, da se ves togoten na nekega strelca spusti. — Dvakrat slišimo vstreliti in pa neznan glas. Napaden lovec ni bil dobro zadel. Preden pa ko pridemo v pomoč na mesto, od kodar se je vpitje slišalo, je že bil medved strelca objel. Oba sta bila okrvavljena, in za strelaj daleč od mesta čuli smo le ječati še. Kar je še moči zmogel medved, vleče strelca s sebo kraj prepada. Vstreliti ni bilo mogoče in pomagati tudi ne, ker sta borivca že celo blizo prepada bila. Le trenotek in oba zgineta spred oči. Grozovito rjojenje naznanjalo je, da se medvedu huda godi. Prišedši na mesto vidimo, da je medved nesrečno padel in pod strelca prišel. Prepac bil je 7 sežnjev globok in medved se je bil ubil, strelca pa je nezaveden v medvedovih tacah ležal. — Komaj no komaj smo strelca spravili, da je k sebi prišel in upanje je, da bode pri življenju ostal. (Vlkfr.)

— Neki posestnik na Vipavskem je sporočil pred smrtjo sv. Očetu papežu 30.000 for. s prošnjo za njih blagoslov v zadnji uri. — To stvar so brž židovski časnikarji bečki spreobrnoli, češ, da je posestnik to zato činil, naj bi ga v Rimu svetnika proglasili, kar se za denar doseči zamore. — Norci! nebesa se ne kupijo, ampak le po svetosti zaslužijo. Ko bi svetost za denar se dobila, bi se pač židovi naj bolj smejali in sveti Oče od samih židovskih denarjev tako obogateli, da noben vladarjev tako!

— Prihodnje nedeljo 29. t. m. bo č. g. Jobst Ferd., ki je l. 1817 v duhovnika posvečen bil, v stolni crkvi v Mariboru svojo petdesetletnico slovesno obhajal.

— Svetli knez Schönburg je predložil deželnemu kranjskemu odboru ponudbo, da hoče na svoji grajšini Snežniku na Notranjem gozdnarsko šolo za 6 do 8 učencev napraviti, in v ta namen odstopiti hišo blizo grada, kjer bi učenci zastoj stanovanje imeli. Šola bi bila pod izučnim gozdnarskim ravnateljem in najel bi se poseben učitelj, ki bi učence gozdnarstva učil, jim pa tudi v prostranih grajšinskih gozdih praktično kazal, kako se ima po gozdih ravhati. — Prav hvalevredna in potrebna reč!

— G. L. Belar, učitelj pri sv. Jakopu v Ljubljani in ondotni organist, je zložil 4 napeve za „Tantum ergo“, ki so pripravi za večji ali manjši kor in so prav dobro postavljeni po muzičnem soglasju; dobivajo se pri g. Milcu po

30 kr. — Ima tudi g. Belar še nekaj iztisov svoje slovenske maše, ki je bila že od več strani pohvaljena in se pri njem dobiva. (Dan.)

— V Beču so nenadoma zaprli maršal-lajtnanta v pokoju, barona Kudelko, in seer zavolj nezvestobe pri državnih denarjih — pravi W. Tagb. — Premalo vere in vesti je dan današnji, zato pa toliko velikih in malih tatov!

— V Ogerski, kot ustavni državi, nočejo ljudje davkov plačevati, primanjkljeji pri davkarijah se zatoraj množijo od dana do dana. Vradniki velikih županij se plačujejo s českim denarjem. Tako se je poslalo mesca maja in junija 30.000 fl. iz davkarije Kraljevega Gradea v neko davkarijo Novobistriške velike županije.

— Poravnava med Cis- in Translitavo je tedaj gotova, da, celo, celo gotova in se glasi tako le: 52 milijonov gold., ktere plača Translitava, so jednaki 206 milijonom, ktere mora plačati Cislitava. — Ogerska s vsemi svojimi postranskimi deželami plača tedaj samo četrtingo!

(Prav smešno.) Kakor je dobro znano so vsi kapelni mojstri v Pragi morali policiji obljubiti, da ne bodo več igrali ruske himne. Mesto te zdaj marljivo igrajo — tursko.

(Nemška kultura.) Pred kratkim so pevali v Liberci (Reichenberg) (na Českem) neki Tirolci, tako imenovani ljudski pevci, svoje narodne pesmi. Tirolci so pa tudi znali, sam Bog ve, kje so se je naučili, lepo česko pesem „Kde domov muj“, — ktera se je vsikder zlo dopadla, samo v Reichenbergu to ni bilo celo tako. Ko so Tirolci imenovano pesem začeli pevati, podigne česki deželni poslanec in bilježnik Uchatzy s vso svojo družbo strahovit hrup. Ko vendar kljub vsemu žuganju ljubeznivega nemškega kulturonoša Tirolci niso nehali lepe pesmi pevati, se podigne g. Uchatzy in žuga ostr, da hoče policijo na pomoč sklicati, če pevci ne bodo nehali. Na to se podigne vse nasoe občinstvo in Tirolec, kateri zvun te pesmi, nobene druge česke besede ni zastopil, stopi k gospodu poslancu in mu reče prav na debelo; da je to pesem že peval na Francoskem in Taljanskem da se je vsikdar prav dopadla in da se mu na Českem prvokrat zgodi, da je ne sme pevati. Tako napihnenega človeka še nikder ni našel, kakor tukaj. — Gospod Uchatzy se je moral osramočen umakniti.

— 15. septembra t. l. se je v Komnu slovesno odprla slovenska čitavnica.

Tržna cena pretekli teden.

	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptuj	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4 60	—	4 90	—	5 10	—	4 50	—
Rži	3 —	—	3 15	—	3 60	—	3 40	—
Ječmena	2 50	—	—	—	2 90	—	—	—
Ovsa	1 60	—	—	—	1 65	—	1 40	—
Turšice (kuruze) vagan	3 10	—	3 20	—	3 10	—	3 20	—
Ajde	2 80	—	3 —	—	3 20	—	—	—
Prosa	2 60	—	2 80	—	3 40	—	—	—
Krompirja	1 20	—	80	—	1 10	—	1 20	—
Govedine funt	— 18	—	— 24	—	— 22	—	— 22	—
Teletine	— 22	—	— 26	—	— 26	—	— 26	—
Svinjetine črste funt	— 26	—	— 26	—	—	—	— 25	—
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	8 50	—	—	—	6 90	—	7 80	—
„ 18" „ „	—	—	4 35	—	—	—	—	—
„ 36" mehkih „	5 50	—	—	—	5 —	—	5 80	—
„ 18" „ „	—	—	3 05	—	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	— 80	—	— 40	—	— 40	—	— 40	—
„ „ meškega „ „	— 60	—	— 30	—	— 40	—	— 35	—
Sena cent	1 —	—	— 70	—	— 65	—	— 95	—
Slame cent v šopah	— 90	—	— 90	—	— 45	—	— 80	—
„ „ za steljo	— 60	—	— 50	—	— 35	—	— 50	—
Slanine (špeha) cent	36 —	—	— 40	—	— 40	—	— 40	—
Jajec, šest za	— 10	—	— 12	—	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 91 kr. a. v.

Ažijo srebra 121.65.

Narodno drž. posojilo 65.30.

Loterijine srečke.

V Trstu 21. septembra 1867: **79 16 32 23 1**

Prihodnje srečkanje je 2. oktobra 1867.

 Danešnjemu listu „Slovenskega Gospodarja“ je pridán oglasnik.